

UDKAST

Forslag

til

Lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse
(Selektiv nedrivning af visse byggerier)

§ 1

I lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 5 af 3. januar 2023, som ændret ved [§ x i] lov nr. ... af ..., foretages følgende ændringer:

1. *Overskriften* til kapitel 6 affattes således:

» Kapitel 6

Affald og bygge- og anlægsmaterialer«.

2. Efter § 45 b indsættes:

»§ 45 c. Miljøministeren kan fastsætte regler om selektiv nedrivning af visse byggerier eller dele heraf, herunder bl.a. om:

1) Bygherrens forpligtelser.

2) Miljø- og ressourcekoordinatorens forpligtelser, dennes uddannelse og regler om egenbetaling for uddannelsen.

3) Nedrivningsvirksomhedens forpligtelser og regler om, at nedrivningsvirksomheder skal være autoriserede, herunder at autorisation kan nægtes, tilbagekaldes og bortfalde.

4) Den ressourceansvarliges forpligtelser, dennes uddannelse og regler om egenbetaling for uddannelsen.

5) Kommunalbestyrelsens behandling og vurdering af nedrivningsplaner.

Stk. 2. En afgørelse om tilbagekaldelse efter regler udstedt i medfør af stk. 1, nr. 3, kan af den nedrivningsvirksomhed, som er afgørelsens adressat, forlanges indbragt for domstolene. Anmodning om indbringelse for domstolene skal fremsættes senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende virksomhed.

Stk. 3. Anmodning om sagsanlæg vedrørende tilbagekaldelse efter regler udstedt i medfør af stk. 1, nr. 3, har opsættende virkning. Retten kan dog ved kendelse bestemme, at den pågældende virksomhed under sagens behandling ikke må udøve virksomhed som autoriseret nedrivningsvirksomhed. «

UDKAST

3. I § 79 b, stk. 1, indsættes efter nr. 10 som nyt nummer:

»1) registrering, ansøgning, afgørelser m.v. i henhold til regler udstedt i medfør af § 45 c«.

Nr. 11-17 bliver herefter nr. 12-18.

4. I § 79 b, stk. 1, nr. 16, der bliver nr. 17, ændres »nr. 5« til: »nr. 6 og 11«.

5. I § 79 b, stk. 1, nr. 17, der bliver nr. 18, ændres »nr. 1-16« til: »nr. 1-17«.

6. I § 110, stk. 3, 1. pkt., indsættes efter »§ 45 b, «: »§ 45 c«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2024.

UDKAST

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Lovforslagets baggrund

3. Bemyndigelse til at fastsætte regler om selektiv nedrivning af visse byggerier eller dele heraf

3.1. Gældende ret

3.1.1. Miljøbeskyttelsesloven

3.1.2. Affaldsbekendtgørelsen

3.1.3. Nedbrydningsbranchens Miljøkontrolordning 1996

3.1.4. Bekendtgørelse om selektiv nedrivning af statsbygninger

3.1.5. Øvrig lovgivning om nedrivning

3.2. Miljøministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

3.2.1. Generelle overvejelser

3.2.2. Bygherrens forpligtelser

3.2.3. Miljø- og ressourcekoordinatorens forpligtelser

3.2.4. Nedrivningsvirksomhedens og den ressourceansvarliges forpligtelser

3.2.5. Uddannelseskraft til miljø- og ressourcekoordinatoren og til den ressourceansvarlige

3.2.6. Overgangsperiode

3.2.7. Kommunalbestyrelsens behandling og vurdering af nedrivningsplaner

3.2.8. Digital kommunikation

3.2.9. Straf

UDKAST

4. Konsekvenser for opfyldelsen af FN's verdensmål
5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
7. Administrative konsekvenser for borgerne
8. Klimamæssige konsekvenser
9. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
10. Forholdet til EU-retten
11. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
12. Sammenfattende skema

1. Indledning

Selektiv nedrivning af byggerier har gennem en årrække været på den politiske dagsorden og har i lang tid været et ønske fra store dele af nedrivningsbranchen. Dertil kommer, at op mod 45 % af det affald, der genereres i Danmark, vurderes at være bygge- og anlægsaffald, hvorfor det miljømæssige potentiale for selektiv nedrivning vurderes at være stort.

Ved selektiv nedrivning forstås hel eller delvis nedtagning af byggerier på en måde, hvor byggeriets materialer adskilles og sorteres under nænsom nedtagning med henblik på at opnå maksimal udnyttelse og recirkulering af materialerne. Samtidig udsorteres de materialer, som indeholder problematiske stoffer.

Der er i dag kun lovgivet om selektiv nedrivning for statsbygninger. Med lovforslaget foreslås det, at der indsættes en bemyndigelse til miljøministeren i lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 5 af 3. januar 2023 [med senere ændringer], (herefter miljøbeskyttelsesloven), som kan anvendes til at fastsætte regler om selektiv nedrivning af visse byggerier eller dele heraf.

Bemyndigelsen skal anvendes til at udmønte de dele af Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi (af juni 2020), som vedrører selektiv nedrivning.

Med den foreslåede bestemmelse sikres grundlaget for at fastsætte administrative regler, herunder krav til proces for selektiv nedrivning af visse byggerier. Derudover sikres der hjemmel til at fastsætte regler om, at bygherre skal sørge for, at der udarbejdes en standardiseret nedrivningsplan forud for nedrivning af et byggeri, der bl.a. skitserer, hvilke materialer byggeriet indeholder, hvordan materialerne forventes håndteret, samt en kortlægning af problematiske stoffer. Det påtænkes, at nedrivningsplanen skal behandles og godkendes af kommunen.

Den foreslåede bestemmelse vil endvidere kunne anvendes til at fastsætte krav om, at bygherre skal udpege en såkaldt miljø- og ressourcekoordinator (MRK), der skal sikre, at bygherrens forpligtelser varetages forsvarligt i både planlægnings- og udførelsesfasen. MRK skal have taget en kort MRK-uddannelse eller besidde påkrævede kompetencer.

Desuden sikres der hjemmel til at fastsætte regler om, at nedrivningsvirksomheder skal være autoriserede til at udføre selektiv nedrivning. For at

UDKAST

blive autoriseret og opretholde autorisationen skal nedrivningsvirksomheden have implementeret et kvalitetsledelsessystem, have tilknyttet et kontrolorgan og anvende en ressourceansvarlig, der sikrer, at der nedrives selektivt, og at nedrivningsplanen følges. Den ressourceansvarlige skal have taget en kort ressourceansvarlig-uddannelse eller besidde påkrævede kompetencer.

Såfremt der på sigt skulle være ønske om at fastsætte krav for flere typer af nedrivninger end ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger på 250 m² eller derover, foreslås det, at der med bemyndigelsen efter fornyet politisk stillingtagen kan fastsættes krav til "nedrivning af visse byggerier" ved:

- 1) fuldstændig fjernelse af etageareal på 50 m² eller derover i bygninger, uanset om hele eller dele af bygningen fjernes,
- 2) fjernelse af materialer over en vis mængde målt i vægt i forbindelse med reovering af bygninger, og
- 3) fjernelse af materialer over en vis mængde målt i vægt i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg og ved reovering af anlæg.

Ved fjernelse af materialer i forbindelse med reovering af bygninger eller i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg eller ved reovering af anlæg fastlægges det ved udmøntning i en bekendtgørelse, hvor stor en mængde målt i vægt, der skal fjernes, før reglerne om selektiv nedrivning finder anvendelse. Det påtænkes, at kun større nedrivninger i forbindelse med reovering af bygninger skal omfattes af bemyndigelsen, således at der i udgangspunktet ikke vil blive stillet krav om selektiv nedrivning i forbindelse med reovering af private boliger. Det påtænkes derudover, at den mængde målt i vægt, der skal være fjernes, før reglerne om selektiv nedrivning finder anvendelse, varierer alt efter hvilken type af materiale der fjernes.

Afgrænsningen af udtrykket "nedrivning af visse byggerier" er foretaget på baggrund af en række miljøprojekter om vurdering af miljøeffekter og samfundsøkonomiske konsekvenser og med afsæt i en efterfølgende branchedi-alog. Der henvises til pkt. 2 om lovforslagets baggrund for en nærmere om-tale heraf.

I første omgang stilles alene krav om selektiv nedrivning af bygninger ved fuldstændig fjernelse af etageareal på 250 m² eller derover.

Det påtænkes, at der i forbindelse med udmøntningen etableres en overgangsperiode, der sikrer, at et tilstrækkeligt antal personer har mulighed for at blive uddannet til miljø- og ressourcekoordinator og ressourceansvarlig, og et tilstrækkeligt antal nedrivningsvirksomheder har mulighed for at blive autoriseret, inden kravene indføres, således at flaskehalse kan undgås.

2. Lovforslagets baggrund

I dag beror selektiv nedrivning på frivillige aftaler og vejledninger. De frivillige aftaler og vejledninger har med tiden vist sig at være uhensigtsmæssige, på grund af de set med nutidens øjne uambitiøse genanvendelsesmål i aftalerne, og da ikke alle aktører i branchen har tilsluttet sig aftalerne. Det har gennem en årrække løbende været diskuteret, hvordan man kan indføre bindende regulering vedrørende selektiv nedrivning i branchen.

Der er blevet indført en række krav i bekendtgørelse nr. 2512 af 10. december 2021 om affald (affaldsbekendtgørelsen), der skal sikre, at problematiske stoffer fjernes fra bygge- og anlægsaffaldet, herunder krav om at der skal udføres en miljøscreening og -kortlægning ved byggearbejder, der generer mere end ét ton affald. Det er dog erfaringen i branchen, at disse krav ikke altid efterleves.

I 2017 udkom Miljøstyrelsen med en undersøgelse af, hvordan selektiv nedrivning kunne implementeres (Miljøprojekt nr. 1962). Undersøgelsen resulterede i forslag om, at der forud for fastsættelse af regler skulle arbejdes videre med fastlæggelse af nærmere retningslinjer for udførelse af selektiv nedrivning, krav om bygherres forpligtelse til at udarbejde en miljø- og resourceplan samt krav om, at bygherre tilknytter en uddannet MRK. Desuden blev det foreslået at arbejde videre med en godkendelsesordning for virksomheder, der udfører nedrivningsarbejde.

Miljøstyrelsen udkom i 2018 med en guide til ressourcekortlægning af bygninger, der beskriver, hvordan en bygnings ressourcer kan kortlægges forud for nedrivning for at sikre den optimale anvendelse af ressourcerne efterfølgende (Miljøprojekt nr. 2006).

VLAK-regeringens Strategi for cirkulær økonomi (2018) og den medfølgende politiske aftale mellem V, LA, K, RV og DF (2018) indeholder et initiativ om at 'Udbrede selektiv nedrivning', som rummer en analyse af, hvordan nedrivningsplaner og uddannelse kan udmøntes i dialog med erhvervslivet. Det fremgår bl.a. af strategien, at den daværende regering ønskede at fremme genbrug af byggematerialer i nye bygninger og minimere værditabet i forbindelse med nedrivning. Det skulle bl.a. ske ved at gøre det

nemmere for bygherre at leve op til de eksisterende regler, gøre kommunikationen med myndighederne mere smidig og udbrede selektiv nedrivning. Samtidig ønskede regeringen at skabe fair konkurrencevilkår for de mange virksomheder, der allerede overholder reglerne. Derfor ville den daværende regering sammen med erhvervslivet se på, hvordan man kunne lave standardiserede nedrivningsplaner og uddannelse. På baggrund af en analyse af de økonomiske og miljømæssige konsekvenser ville man i dialog med erhvervslivet aftale, hvilke bygninger og renoveringer, der evt. skulle omfattes af krav om selektiv nedrivning.

Med Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi (2020) vedtog en bred aftalekreds (S, V, RV, SF og LA) at indføre krav om standardiserede nedrivningsplaner og kompetencekrav til selektiv nedrivning. Det fremgår af aftalen, at der i 2023 indføres krav om standardiserede nedrivningsplaner og kompetencekrav til selektiv nedrivning af bygninger, så værdifulde materialer i højere grad end i dag, genbruges og genanvendes, før de nyttiggøres som f.eks. fyld under veje eller i støjvolde.

S-regeringens Handlingsplan for cirkulær økonomi (2021) gentager de to initiativer om selektiv nedrivning fra henholdsvis Strategi for cirkulær økonomi (2018) og Klimaplan for grøn affaldssektor og cirkulær økonomi (2020).

I både VLAK-regeringens Strategi for cirkulær økonomi (2018) og S-regeringens Handlingsplan for cirkulær økonomi (2021) indgår et initiativ om at udarbejde en analyse med kortlægning af det økonomiske og miljømæssige potentiale ved at benytte selektiv nedrivning, hvilket skulle ligge til grund for en vurdering af, om der kunne fastsættes krav til selektiv nedrivning i forbindelse med nedrivning af hele bygninger og større renoveringer, og i givet fald hvilke bygninger og renoveringer, der skulle omfattes af et sådant krav. I dialog med erhvervslivet skulle derefter fastsættes, hvilke bygninger og renoveringer, der skulle omfattes. Analysen blev publiceret i februar 2022 som fem miljøprojekter (nr. 2184-2188). Miljøprojekterne, der er udført af Teknologisk Institut, Golder Associates, WSP Danmark, Deloitte og Lauritzen Advising for Miljøstyrelsen, har til formål at give konkrete forslag til implementering af selektiv nedrivning samt at analysere de potentielle miljømæssige og samfundsøkonomiske effekter ved at indføre krav om selektiv nedrivning. Miljøprojekterne skitserer således, hvordan nedrivningsplaner og kompetencekrav til selektiv nedrivning kan udmøntes, og kortlægger de økonomiske- og miljømæssige effekter ved at indføre krav til selektiv nedrivning for totalnedrivninger.

UDKAST

Det vurderes i miljøprojekterne, at indførelse af krav om bl.a. nedrivningsplaner, tilknytning af miljø- og ressourcekoordinator og autorisationsordning for nedrivningsvirksomheder vil kunne implementere selektiv nedrivning, og det anbefales, at der fastsættes krav herom. Derudover vurderes det i miljøprojekterne, at krav om selektiv nedrivning i højere grad end det er tilfældet i dag vil sikre, at eksisterende regler omkring håndtering af bygge- og anlægsaffald overholdes.

Det konkluderes, at der bør fastsættes krav om selektiv nedrivning for alle typer bygninger uanset deres opførelsetidspunkt, da bygninger opført før 1950 har det største potentiale for selektiv nedrivning – både miljømæssigt og samfundsøkonomisk, mens bygninger opført 1950-1977 indeholder en væsentlig mængde problematiske stoffer, der bør fjernes, og selektiv nedrivning er et middel hertil. Yderligere vurderes det for bygninger opført efter 1977, at det er hensigtsmæssigt at implementere selektiv nedrivning, dels da der fortsat er risiko for forekomst af problematiske stoffer og dels for at fastholde et incitament i byggeriet til at bygge cirkulært, så materialer fra bygninger, der bliver bygget i dag, kan kildesorteres og anvendes igen.

I forhold til størrelsen af bygningen, der skal nedrives, er der i analyserne skelnet mellem bygninger under 250 m² (mindre bygninger) og bygninger over 250 m² (større bygninger). I analyserne er der ikke væsentlig forskel på miljøeffekterne ved at indføre selektiv nedrivning alt efter, om det er en større eller mindre bygning. Der kan dog være nogle praktiske og økonomiske forhold i branchen, der gør, at det kan være relevant f.eks. at indføre selektiv nedrivning alene for nedrivning af bygninger over 250 m².

Miljøprojekterne og dermed også forslagene omhandler totalnedrivninger og ikke nedrivning i forbindelse med renovering. Der har ifølge rapporterne igennem projektperioden været stillet spørgsmål fra branchen om, hvorvidt forslaget om selektiv nedrivning også bør gælde de større nedrivninger i forbindelse med renoveringer, som i omfang kan sidestilles med totalnedrivninger.

Miljøstyrelsen har efter udgivelsen af miljøprojekterne afholdt branchedialog i 2022 med henblik på at belyse branchens vurdering af, hvilke nedrivninger der burde omfattes af krav om selektiv nedrivning samt for at forbedre grundlaget for at estimere de økonomiske og miljømæssige konsekvenser ved at indføre kravene.

3. Bemyndigelse til at fastsætte regler om selektiv nedrivning af visse byggerier eller dele heraf

3.1. Gældende ret

3.1.1. Miljøbeskyttelsesloven

Den gældende miljøbeskyttelseslov indeholder ikke regler om selektiv nedrivning af byggerier eller dele heraf, men indeholder en række regler om affald, herunder bygge- og anlægsaffald, som har betydning for selektiv nedrivning.

Det fremgår af § 6 b, at udarbejdelse af politikker og udstedelse af regler om affaldsforebyggelse og -håndtering i udgangspunktet skal ske i overensstemmelse med det såkaldte affaldshierarki. Affaldshierarkiet består af 5 niveauer, hvoraf kun niveau 2-5 omhandler affaldshåndtering, mens niveau 1 omhandler affaldsforebyggelse.

Affaldshierarkiet ser ud som følger:

- 1) Affaldsforebyggelse: Tiltag, der reducerer mængden af affald, der produceres (f.eks. direkte genbrug af byggematerialer).
- 2) Forberedelse med henblik på genbrug: Enhver nyttiggørelsesoperation i form af kontrol, rengøring eller reparation, hvor produkter eller produktkomponenter, der er blevet til affald, forberedes, således at de kan genbruges uden anden forbehandling (f.eks. kasserede mursten, der rengøres og indgår i et nyt byggeprojekt).
- 3) Genanvendelse: Enhver nyttiggørelsesoperation, hvor affaldsmaterialer omforarbejdes til produkter, materialer eller stoffer, hvad enten de bruges til det oprindelige formål eller til andre formål (f.eks. nedknusning af gips til anvendelse i nye plader). Heri indgår omforarbejdning af organisk materiale, men ikke energiudnyttelse og omforarbejdning til materialer, der skal anvendes til brændsel eller til opfyldningsoperationer.
- 4) Anden nyttiggørelse: Enhver nyttiggørelsesoperation, bortset fra de operationer, hvor affald forberedes til genbrug, genanvendes, energiudnyttes ved forbrænding eller forbehandles (f.eks. nedknust bygge- og anlægsaffald til opbygning af en støjvold).
- 5) Bortskaffelse: Enhver operation, der ikke er nyttiggørelse, også hvis operationen som sekundær konsekvens fører til genvinding af stoffer eller til energiudnyttelse (f.eks. deponering).

Det fremgår af § 44, stk. 1, i miljøbeskyttelsesloven, at miljøministeren kan fastsætte regler om klassificering, håndtering, sortering og opbevaring af affald.

Det fremgår af § 46 a, stk. 2, i miljøbeskyttelsesloven, at miljøministeren kan fastsætte regler om krav til anmeldelse, dokumentation og oplysninger om affald, herunder om myndigheders, borgeres, grundejeres, virksomheders, ejeres, køberes, sælgeres og eksportørers pligt til at foretage anmeldelse af, dokumentere og afgive oplysninger om affald, herunder i sager om klassificering af affald samt foretage undersøgelser af affald for egen regning.

Det fremgår af § 7 a, stk. 1, i miljøbeskyttelsesloven, at miljøministeren kan fastsætte regler om den ansvarliges pligt til for egen regning at gennemføre egenkontrol af virksomheder, anlæg og indretninger m.v. eller for egen regning at lade egenkontrollen gennemføre af sagkyndige, herunder af autoriserede, akkrediterede eller lignende sagkyndige og tilsvarende laboratorier.

Det fremgår af § 79 b, stk. 1, nr. 11, i miljøbeskyttelsesloven, at miljøministeren kan fastsætte regler om, at der skal ske anvendelse af digital kommunikation, herunder bestemte it-systemer, særlige digitale formater, digital signatur el.lign., ved indberetning m.v. til myndigheder i visse situationer.

Det fremgår af miljøbeskyttelseslovens § 88, stk. 1, at miljøministeren kan fastsætte regler om gebyrer til hel eller delvis dækning af myndighedernes omkostninger ved administration og tilsyn i forbindelse med loven.

3.1.2. Affaldsbekendtgørelsen

Bekendtgørelse nr. 2512 af 10. december 2021 om affald (affaldsbekendtgørelsen), indeholder med hjemmel i miljøbeskyttelsesloven regler om affald. Herunder indeholder særligt kapitel 11 regler om bygge- og anlægsaffald.

Det fremgår af § 2, at ved affald forstås i bekendtgørelsen ethvert stof eller enhver genstand, som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med.

Det fremgår af § 63, at affaldsproducerende virksomheder på stedet skal udsortere bl.a. farligt affald og kildesortere bygge- og anlægsaffald, der overstiger 1 ton.

Det fremgår af § 68, at private og professionelle bygherrer skal foretage miljøscreening og miljøkortlægning for problematiske stoffer forud for nedrivning, hvis der frembringes mere end 1 ton affald.

Det fremgår af § 69, at der stilles krav om anmeldelse af bygge- og anlægsaffald til kommunen, inden nedrivning påbegyndes.

3.1.3. Nedbrydningsbranchens Miljøkontrolordning 1996

En stor del af større nedrivningsprojekter følger i dag den frivillige NMK96-aftale (Nedbrydningsbranchens Miljøkontrolordning 1996) om selektiv nedbrydning af bygninger samt en række vejledninger. Denne aftale har til formål at fremme miljørigtig nedbrydning og øget genanvendelse af bygge- og anlægsaffald, og aftalen indeholder derudover bl.a. regler om styring af kvalitet, kontrol og miljøsikring under nedbrydningsprocessen.

3.1.4. Bekendtgørelse om selektiv nedrivning af statsbygninger

Ombygning og nedrivning af statsbygninger, hvor der forventes at fremkomme mere end ti tons byggeaffald pr. projekt, er i dag omfattet af bekendtgørelse nr. 282 af 18. april 1997 om selektiv nedrivning af statsbygninger. Bekendtgørelsen har hjemmel i lov om statens byggevirksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 1712 af 16. december 2010 og har til formål at fremme størst mulig genanvendelse og ressourceudnyttelse af byggeaffald. Reglerne betyder, at bygherre skal sikre, at NMK96-aftalen om selektiv nedrivning af bygninger efterleves.

3.1.5. Øvrig lovgivning om nedrivning

Et byggeri, der kræver byggetilladelse, før det må opføres, må som udgangspunkt ikke nedrives uden en tilladelse fra kommunalbestyrelsen, jf. § 47 i bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygningsreglement 2018 (BR18).

3.2. Miljøministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

3.2.1. Generelle overvejelser

På trods af, at affaldsproducerende virksomheder allerede i dag er forpligtet til at kildesortere bygge- og anlægsaffald over et ton, sker sorteringen ofte først, når byggeriet er revet ned. Det gør det svært at udsortere de værdifulde dele af affaldet, hvorfor mange fraktioner ender som restaffald og derfor oftere nyttiggøres på et lavere niveau i affaldshierarkiet, frem for at blive oparbejdet til nye byggematerialer. Samtidig øger det risikoen for, at problematiske stoffer bliver recirkuleret fremfor at blive håndteret miljømæssigt forsvarligt.

Det foreslås, at der indføres en ny bemyndigelsesbestemmelse i miljøbeskyttelseslovens § 45 c, jf. lovforslagets § 1.

UDKAST

Bemyndigelsesbestemmelsen foreslås indført for at kunne udmønte de dele af Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi, der vedrører indførelse af krav til standardiserede nedrivningsplaner og kompetencekrav til selektiv nedrivning.

Med den foreslåede ordning i miljøbeskyttelseslovens § 45 c, vil miljøministeren få mulighed for at fastsætte administrative regler om selektiv nedrivning af visse byggerier eller dele heraf.

Ministeren kan herunder fastsætte regler om, hvilke typer af nedrivninger, der skal være omfattet, og hvilke krav, herunder proceskrav, der stilles i forbindelse med selektiv nedrivning.

Ved ”*selektiv nedrivning*” forstås hel eller delvis nedtagning af byggerier eller dele heraf på en måde, hvor byggeriets materialer adskilles og sorteres under nænsom nedtagning, med henblik på at opnå maksimal udnyttelse og recirkulering af materialerne. Samtidig udsorteres de materialer, som indeholder problematiske stoffer.

Bemyndigelsen påtænkes både anvendt til at fastsætte regler om materialer, som er blevet til affald, jf. affaldsdefinitionen i § 2 i bekendtgørelse nr. 2512 af 10. december 2021 om affald, men også til at fastsætte regler om de materialer, der genbruges uden at være blevet til affald. Det skal sikre samme proceskrav for hele nedrivningen og sikre, at der kan stilles krav om screening og kortlægning af problematiske stoffer for materialer, der genbruges, uden at være blevet til affald, så ressourcekortlægningen kan foretages på et mere oplyst grundlag.

Såfremt der på sigt skulle være ønske om at fastsætte krav for flere typer af nedrivninger end ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger på 250 m² eller derover, foreslås det, at der med bemyndigelsen efter fornyet politisk stillingtagen kan fastsættes krav til “nedrivning af visse byggerier” ved:

- 1) fuldstændig fjernelse af etageareal på 50 m² eller derover i bygninger, uanset om hele eller dele af bygningen fjernes,
- 2) fjernelse af materialer over en vis mængde målt i vægt i forbindelse med reovering af bygninger, og
- 3) fjernelse af materialer over en vis mængde målt i vægt i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg og ved reovering af anlæg.

Ved fjernelse af materialer i forbindelse med reovering af bygninger eller i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg eller ved reovering

UDKAST

af anlæg fastlægges det ved udmøntning i en bekendtgørelse, hvor stor en mængde målt i vægt, der skal fjernes, før reglerne om selektiv nedrivning finder anvendelse. Det påtænkes, at kun større nedrivninger i forbindelse med renovering af bygninger skal omfattes af bemyndigelsen, således at der i udgangspunktet ikke vil blive stillet krav om selektiv nedrivning i forbindelse med renovering af private boliger. Det påtænkes derudover, at den mængde målt i vægt, der skal fjernes, før reglerne om selektiv nedrivning finder anvendelse, varierer alt efter hvilken type af materiale, der fjernes.

Afgrænsningen af udtrykket ”nedrivning af visse byggerier” er foretaget på baggrund af en række miljøprojekter om vurdering af miljøeffekter og samfundsøkonomiske konsekvenser og med afsæt i en efterfølgende branchedialog. Der henvises til pkt. 2 om lovforslagets baggrund for en nærmere omtale heraf.

Ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger er det nedrivningens samlede kvadratmeterantal (m²) og ved fjernelse af materialer i forbindelse med renovering af bygninger eller anlæg eller i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg, er det den fjernede mængde målt i vægt, der skal ses på, når det skal vurderes, om nedrivning af et byggeri er omfattet af lovforslaget.

Etageareal skal for bygninger forstås i overensstemmelse med afgrænsningen i § 455 i bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygningsreglement 2018 (BR18) og beregnes som summen af bruttoarealerne, der nedrives for hver etage, inkl. evt. kælder- og udnyttelig tagetage, udestuer og lignende. Dog skal etageareal for kældre medregnes, uanset højde, hvilket afviger fra BR18 § 455, stk. 3.

Afgørende ved nedrivninger af byggerier i forbindelse med renoveringer er ikke byggeriets størrelse, men den samlede materialevægt, der nedrives.

Nedrivninger under samme nedrivningsprojekt, der vedrører flere bygninger eller anlæg, skal vurderes under ét. Et nedrivningsprojekt skal betragtes som en enhed, selv om det baserer sig på flere kontrakter, under forudsætning af, at det kommercielt og geografisk udgør et sammenhængende hele.

Ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger, uanset om hele eller dele af bygningerne fjernes, forstås både en fuldstændig fjernelse af en bygning eller anlæg, inklusive fundament, men termen rummer også en nedrivning, hvor fundament eller kælder ikke nedrives, herunder såkaldte nedre-

UDKAST

noveringer. Hvis der kræves nedrivningstilladelse til nedrivning af en bygning, vil der i udgangspunktet være tale om fuldstændig fjernelse af etageareal.

Eksempler på nedrivninger i forbindelse med renovering af bygninger, omfattet af lovforslaget, er tagrenoveringer med fjernelse af eksisterende tagdækning, udskiftning af gulve, nedrivning af indendørs vægge, udskiftning af vinduer og døre og facaderenoveringer med fjernelse af ydervægge.

Termen *byggerier* i bemyndigelsesbestemmelsen er valgt med henblik på, at bemyndigelsen skal kunne rumme både *bygninger* og *anlæg*.

Ved *bygning* forstås, i overensstemmelse med § 7, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1010 af 24. oktober 2012 om ajourføring af Bygnings- og Boligregistret en eller flere konstruktioner, der udgør en rumlig helhed, og som skærmer mod vejrliget. En bygning består som minimum af en overdækning (et tag). Eksempler på bygninger kan være en- eller flerfamiliehuse, fritidshuse, etageejendomme, skoler, centre, lader m.v., uanset om de anvendes til beboelse, erhverv, af det offentlige eller finder anden anvendelse.

Ved *anlæg* forstås en større stedfast konstruktion eller teknisk system, der udgør en helhed, og som har en bestemt funktion, eller et bestemt formål. F.eks. betragtes broer, sportsanlæg, lufthavne, havne, diger, gylletanke, gasledninger, vandforsynings- og kloaknet samt industrianlæg såsom elværker, vindmøller og raffinaderier som anlæg. Definitionen omfatter ikke bygninger. Forud for udmøntning af reglerne på bekendtgørelsesniveau, forventes afgrænsningen af anlæg at blive drøftet med branchen, således at opgørelsesmetoden bliver praktisk anvendelig.

Med *bygherre* forstås i overensstemmelse med § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 117 af 5. februar 2013 om bygherrens pligter den fysiske eller juridiske person for hvis regning, der udføres et bygge- og anlægsarbejde.

I første omgang stilles alene krav om selektiv nedrivning af bygninger for fuldstændig fjernelse af etageareal på 250 m² og derover.

Lovforslaget giver mulighed for, at der, hvis regeringen på sigt skulle ønske det, kan stilles samme krav ved fuldstændig fjernelse af etageareal i *bygninger* på 50 m² eller derover. Afgrænsningen er foretaget med henblik på at undgå, at carporte, garager og andre mindre byggerier omfattes. Det skønnes, at få borgere i dag selv fjerner etageareal fuldstændigt i bygninger over 50 m².

Desuden muliggør lovforslaget, at der på sigt kan stilles krav om selektiv nedrivning af *bygninger* ved nedrivninger i forbindelse med renoveringer. Mængdegrænsen i vægt for nedrivninger, omfattet af lovforslaget i forbindelse med renoveringer, fastsættes ved udmøntning i bekendtgørelse.

For *anlæg* giver lovforslaget mulighed for, at der på sigt kan fastsættes regler om selektiv nedrivning, hvis der nedrives materialer over en vis mængde målt i vægt, der fastsættes ved udmøntning i bekendtgørelse. Dette gælder både ved fuldstændig fjernelse af hele eller dele af anlægget samt ved nedrivninger i forbindelse med renovering.

3.2.2. Bygherrens forpligtelser

Bemyndigelsen forventes anvendt til at udmønte krav i bekendtgørelse om, at bygherre, der som udgangspunkt betragtes som affaldsproducent ved renovering eller nedrivning af et byggeri, skal udpege en såkaldt miljø- og ressourcekoordinator (MRK). Bygherre skal udpege en MRK til at udarbejde nedrivningsplanen og til at koordinere efterlevelse af nedrivningsplanen. Det kan i praksis enten være forskellige MRK'er men kan også være samme person. MRK'en kan f.eks. være ansat i nedrivningsvirksomheden eller ansat af bygherren, men kan også være en ekstern rådgiver.

Desuden forventes bemyndigelsen anvendt til at udmønte krav om, at bygherre skal sørge for, at der udarbejdes en standardiseret nedrivningsplan, forud for påbegyndt nedrivning af et byggeri. Den standardiserede nedrivningsplan skal bl.a. skitsere, hvilke materialer byggeriet indeholder, hvordan materialerne forventes håndteret, samt en kortlægning af problematiske stoffer. Bygherre vil være ansvarlig for løbende ajourføring af planen og til en vis grad for, at den følges.

I øvrigt forventes bemyndigelsen at blive anvendt til at stille bekendtgørelseskrav om, at bygherre skal anvende en autoriseret nedrivningsvirksomhed og herved sikre, at nedrivning af et byggeri sker i overensstemmelse med principperne for selektiv nedrivning, dvs. så byggeriets materialer adskilles og sorteres under nænsom nedtagning, med henblik på at opnå maksimal udnyttelse og recirkulering af materialerne. Samtidig udsorteres de materialer, som indeholder problematiske stoffer. Mens der med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 46 a, stk. 2, er fastsat krav om screening og kortlægning af problematiske stoffer i de materialer, der er blevet til affald, påtænkes der med hjemmel i den foreslåede ordning ligeledes at blive fastsat krav

om screening og kortlægning af problematiske stoffer i de materialer, der genbruges, hvis der frembringes mere end 1 ton materialer (i alt inkl. affald). Der vil blive fastsat nærmere regler herom på bekendtgørelsesniveau.

Bygherre er påtænkt at bære et strafferetligt ansvar. Det påtænkes på den baggrund, at det i de kommende administrative regler (bekendtgørelser) skal gøres strafbart, hvis bygherre ved selektiv nedrivning undlader at sikre, at der udpeges en uddannet miljø- og ressourcekoordinator eller undlader at benytte en autoriseret nedrivningsvirksomhed.

3.2.3 Miljø- og ressourcekoordinatorens forpligtelser

MRK'en har en koordinatorfunktion og skal have indsigt i alle elementer i en nedrivningsproces. MRK'en påtænkes at skulle sikre, at bygherrens forpligtelser varetages forsvarligt i både planlægnings- og udførelsesfasen, herunder at de enkelte elementer i nedrivningsplanen bliver efterlevet. MRK'en forventes f.eks. at skulle sikre, at affaldet bliver anmeldt, løbende at koordinere med både arbejdsmiljøkoordinator samt udførende entreprenører for at fremme selektiv nedrivning og for at sikre korrekt sortering af ressourcer og affald. Det er hensigten, at vedkommende skal have taget en kort MRK-uddannelse eller besidde krævede kompetencer. MRK'en er ikke påtænkt at bære et strafferetligt ansvar.

3.2.4 Nedrivningsvirksomhedens og den ressourceansvarliges forpligtelser

Bemyndigelsen forventes anvendt til at udmønte krav om, at nedrivningsvirksomheder skal være autoriseret for egen regning til at udføre selektiv nedrivning. Formålet er at sikre, at krav om selektiv nedrivning overholdes. For at blive autoriseret og opretholde autorisationen skal nedrivningsvirksomheden for egen regning have implementeret et kvalitetsledelsessystem med egenkontrol, som dækker nedrivningens aspekter, for egen regning have tilknyttet et kontrolorgan og for egen regning anvende mindst én ressourceansvarlig, der bistår nedrivningsvirksomheden med at sikre, at der nedrives selektivt, og at nedrivningsplanen efterleves. Vedkommende skal som udgangspunkt have taget en kort ressourceansvarlig-uddannelse eller alternativt besidde krævede kompetencer.

Kvalitetsledelsessystemet skal bidrage til, at affaldet håndteres korrekt og så langt oppe i affaldshierarkiet som muligt. Kvalitetsledelsessystemet skal

UDKAST

godkendes og løbende efterprøves af et af Miljøstyrelsen godkendt kontrolorgan. Nedrivningsvirksomheden afholder omkostningerne i forbindelse med godkendelse og efterprøvning af virksomhedens kvalitetsledelsessystem. Det overordnede mål med tredjepartskontrollen af kvalitetsledelsessystemet via kontrolorganet er at give alle parter tillid til, at kvalitetsledelsessystemet opfylder specificerede krav.

Kontrolorganet påtænkes at være en selvstændig juridisk enhed med eget CVR-nummer og at skulle efterleve den internationale standard ”DS/EN ISO/IEC 17021:2015 Overensstemmelsesvurdering - Krav til organer, der foretager audit og certificering af ledelsessystemer” - eller tilsvarende anerkendt standard. Kontrolorganets auditorer skal have de nødvendige kompetencer til at kunne varetage opgaven som kontrolorgan inden for kontrolorganets godkendelse. Auditorer påtænkes således at have bestået en prøve som auditor, for eksempel ”IRCA External QMS Auditor for ISO 9000:2015 Series Auditor / Lead Auditor Training Course” eller tilsvarende.

Kontrolorganet påtænkes at skulle have en leder, som er ansvarlig for beslutninger om godkendelse af kvalitetsledelsessystemer og beslutninger om tilbagekaldelse af godkendelser af kvalitetsledelsessystemer.

Det påtænkes, at kvalitetsledelsessystemet i faste intervaller skal gennemgås i en egenkontrol. Kvalitetsledelsessystemet forventes at være tilgængeligt for Miljøstyrelsen og kontrolorganerne. Desuden skal dokumentation for udført arbejde være tilgængelig for kommunalbestyrelser og andre relevante interessenter.

Det er forventningen, at Miljøstyrelsen skal godkende ansøgninger om autorisation, og at behandlingen af autorisationer og øvrig administration, direkte forbundet med autorisationsordningen, skal finansieres inden for eksisterende bevillinger. Der vil blive fastsat nærmere regler om autorisationsordningen, herunder om mulighed for dispensation, på bekendtgørelsesniveau. Det påtænkes, at Miljøstyrelsen skal have mulighed for at nægte autorisation og under visse forudsætninger, der fastsættes ud fra en proportionalitetsbetragtning, skal kunne tilbagekalde en autorisation. Tilbagekaldelse af autorisation forudsætter, at tilbagekaldelsen ikke er uforholdsmæssig i forhold til den forseelse mv., som den pågældende har begået. Det påtænkes, at autorisationen f.eks. kan tilbagekaldes, hvis virksomheden gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelighed, kontrolorganet ikke kan godkende kvalitetsledelsessystemet endeligt, eller den løbende efterprøvning af kvalitetsledelsessystemet viser grove mangler i egenkontrollen, eller betingelserne for autorisationen i øvrigt ikke længere er opfyldt.

Afgørelse om tilbagekaldelse skal indeholde oplysning om adgangen til at begære en tilbagekaldelse indbragt for domstolene og om fristen herfor. Desuden påtænkes autorisationen at kunne bortfalde, hvis virksomheden kommer under konkursbehandling, træder i likvidation eller ophører.

Det foreslås, at der i miljøbeskyttelseslovens § 45 c, stk. 2, indføres regler om, at en afgørelse om tilbagekaldelse kan forlanges indbragt for domstolene af den nedrivningsvirksomhed, som er afgørelsens adressat. Anmodning om indbringelse for domstolene skal fremsættes senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende virksomhed.

I miljøbeskyttelseslovens § 45 c, stk. 3, foreslås indført regler om, at anmodning om sagsanlæg vedrørende tilbagekaldelse efter regler udstedt i medfør af stk. 1, nr. 3, har opsættende virkning. Retten kan dog ved kendelse bestemme, at den pågældende virksomhed under sagens behandling ikke må udøve virksomhed som autoriseret nedrivningsvirksomhed.

Miljøbeskyttelseslovens § 7 a, stk. 1, vil blive anvendt til at fastsætte regler om nedrivningsvirksomheders egenkontrol, som skal dække nedrivningens aspekter, for egen regning.

Nedrivningsvirksomheden er påtænkt at bære et strafferetligt ansvar. For nedrivningsvirksomheder vil det eksempelvis ved udmøntning i bekendtgørelse blive gjort strafbart, hvis en virksomhed påbegynder en nedrivning uden at være autoriseret. Den ressourceansvarlige er ikke påtænkt at bære et strafferetligt ansvar.

3.2.5 Uddannelseskraft til miljø- og ressourcekoordinatoren og til den ressourceansvarlige

Med den forslåede ordning etableres hjemmel til at fastlægge krav til MRK'ens og den ressourceansvarliges uddannelse eller kompetencer samt til at lave bekendtgørelsesregler om selve uddannelserne. Herunder kan f.eks. fastsættes regler om uddannelsernes indhold, varighed, opfølgende kurser, udbydere af uddannelserne, krav til undervisere, herunder disses kvalifikationer m.v. med henblik på at fastlægge et vist fagligt minimumsniveau. Der fastsættes regler om, at Miljøstyrelsen udpeger udbydere af uddannelserne i overensstemmelse med statsstøtteretlige rammer. Uddannelserne til MRK og ressourceansvarlig finansieres af den enkelte virksomhed eller person.

Det er hensigten, at der med udmøntningen stilles krav om regelmæssige evalueringer af uddannelserne til MRK og ressourceansvarlig.

3.2.6. Overgangsperiode

Det påtænkes, at der i forbindelse med udmøntningen etableres en overgangsperiode, der sikrer, at et tilstrækkeligt antal personer har mulighed for at blive uddannet, og et tilstrækkeligt antal nedrivningsvirksomheder har mulighed for at blive autoriseret, inden kravene indføres, således at flaskehalse kan undgås. Miljøstyrelsen forventes i samarbejde med branchen at evaluere autorisationsordningen.

3.2.7. Kommunalbestyrelsens behandling og godkendelse af nedrivningsplaner

Miljøministeren bemyndiges med forslaget til at fastsætte regler om kommunernes behandling og vurdering af standardiserede nedrivningsplaner. Kommunernes administration og godkendelse kan gebyrfinansieres. Miljøbeskyttelseslovens § 88, stk. 1, vil blive anvendt til at fastsætte regler om kommunernes gebyrer. Det er tanken, at kommunerne kan sagsbehandle og godkende den standardiserede nedrivningsplan i forbindelse med, at de behandler ansøgning om og giver nedrivningstilladelse. Kommunerne forventes desuden at skulle vejlede borgere og virksomheder i reglerne om selektiv nedrivning samt have tilsynsforpligtelsen med, at de udmøntede bekendtgørelseskrav overholdes. Kommunerne vil med selektiv nedrivning få bedre forudsætninger for at føre tilsyn med efterlevelse af affaldsreglerne, idet de kan sammenligne de forventede affaldsmængder i nedrivningsplanen med de faktisk anmeldte affaldsmængder. Der vil blive taget nærmere stilling til indholdet af og proces for godkendelse af nedrivningsplanen ved udmøntning i bekendtgørelse.

3.2.8. Digital kommunikation

Der foreslås i lovens § 79 b, stk. 1, hjemmel til at fastsætte regler om anvendelse af digital kommunikation ved registrering, ansøgning, afgørelser, klage, indberetning til og kommunikation med myndigheder, der reguleres af regler udstedt i medfør af § 45 c.

3.2.9. Straf

Det foreslås, at miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3, ændres, således at der ved manglende overholdelse af regler, fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse, etableres mulighed for at fastsætte straf.

Det påtænkes på den baggrund, at det i de kommende administrative regler (bekendtgørelser) skal gøres strafbart, hvis bygherre ved selektiv nedrivning undlader at sikre, at der udpeges en uddannet miljø- og ressourcekoordinator eller undlader at benytte en autoriseret nedrivningsvirksomhed. For nedrivningsvirksomheder vil det eksempelvis blive gjort strafbart, hvis en virksomhed påbegynder en nedrivning uden at være autoriseret.

Udgangspunktet er, jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3, bødestraf, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning. Straffen kan dog stige til fængsel i indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er voldt skade på miljøet eller fremkaldt fare derfor, eller opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser. Derudover kan der pålægges juridiske personer strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

4. Konsekvenser for opfyldelsen af FN's verdensmål

Selektiv nedrivning forventes at bidrage positivt til realiseringen af verdensmål nr. 12 om ansvarligt forbrug og produktion. Selektiv nedrivning forventes særligt at bidrage til opfyldelsen af delmål nr. 12.2 om effektiv anvendelse af ressourcer og delmål nr. 12.4 om affaldsforebyggelse, idet selektiv nedrivning sikrer bedre sortering og dermed højere kvalitet af de nedrevne byggematerialer, hvilket gør dem mere egnede til forberedelse med henblik på genbrug eller anden oparbejdning. Selektiv nedrivning forventes endvidere at bidrage positivt til delmål nr. 12.8 om ansvarlig håndtering af kemikalier og affald, idet selektiv nedrivning medvirker til, at byggeaffald, der indeholder problematiske stoffer, udsorteres og håndteres miljømæssigt forsvarligt. Det betyder, at den samlede eksponering af sundhedsskadelige stoffer vil reduceres væsentligt, dog med forbehold for, at der under selve nedrivningen af bygningen kan være en højere eksponering.

5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse vil ikke i sig selv medføre hverken økonomiske konsekvenser eller implementeringskonsekvenser for det offentlige.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse forventes ved udmøntning i bekendtgørelse at medføre forøgede opgaver for Miljøstyrelsen i form af godkendelse af udstedelse, forlængelse og tilbagekaldelse af autorisationer, der finansieres inden for eksisterende bevillinger. Det skønnes, at der i første omgang skal autoriseres ca. 25 nedrivningsvirksomheder.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse forventes ved udmøntning i bekendtgørelse endvidere at medføre forøgede opgaver for kommunerne til administration og godkendelse af nedrivningsplaner. Udgifterne forventes ved udmøntning i bekendtgørelse at kunne gebyrfinansieres i medfør af Miljøbeskyttelseslovens § 88, stk. 1, hvorfor der ikke vurderes at være kommunale merudgifter.

Kommunerne giver i dag nedrivningstilladelse på byggesagsområdet og vil på miljøområdet skulle godkende den standardiserede nedrivningsplan, når de behandler ansøgning om nedrivningstilladelse. Det estimeres at koste kommunerne 0,9 mio. kr. det første år til oplæring af medarbejdere i selektiv nedrivning og derefter 4,5 mio. kr. årligt for godkendelse af nedrivningsplaner i forbindelse med krav om selektiv nedrivning ved fjernelse af etageareal i bygninger på 250 m² eller derover.

Kommunerne modtager i dag affaldsanmeldelser, som de godkender, de klassificerer affaldet (opgaven med at klassificere affald flyttes som led i den politiske aftale om Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi til Miljøstyrelsen fra 2025) og anviser hvilket anlæg, der skal modtage affaldet. I dag er der meget bygge- og anlægsaffald, der ikke anmeldes, og forventningen er, at selektiv nedrivning vil styrke regelefterlevelsen af gældende regler, så mere affald anmeldes. Denne eksisterende myndighedsopgave følger ikke af lovforslaget.

Kommunerne vil med selektiv nedrivning få bedre forudsætninger for at føre tilsyn med efterlevelse af affaldsreglerne, idet de kan sammenligne de forventede affaldsmængder i nedrivningsplanen med de faktiske anmeldte affaldsmængder.

De samlede kommunale udgifter forventes hermed ved udmøntning i bekendtgørelse at kunne finansieres ved gebyrer, mens statslige udgifter finansieres inden for eksisterende bevillinger.

Med den påtænkte udmøntning af bemyndigelsesbestemmelsen indebærer lovforslaget ikke merudgifter for det offentlige. De foretagne skøn er behæftet med en vis usikkerhed.

Det bemærkes, at omkostninger og indtægter for selektiv nedrivning forventes overvæltet på bygherre, og herunder også på det offentlige, i det forhold, bygningsmassen er fordelt. Bygningsmassen estimeres med en vis usikkerhed fordelt på erhverv (ca. 39 pct.), borgere (27,7 pct.), almene boligselskaber (13,5 pct.), det offentlige (10,2 pct.) og andre (9,3 pct.).

Såfremt regeringen på sigt beslutter, at den øvrige hjemmel skal udmøntes i bekendtgørelse, vil konsekvenserne i den forbindelse blive estimeret.

Lovforslaget har ikke økonomiske konsekvenser eller implementeringskonsekvenser for det offentlige i øvrigt.

Ved udmøntning af bekendtgørelser med hjemmel i den foreslåede bestemmelse vil principperne for digitaliseringsklar lovgivning blive inddraget.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse vil ikke i sig selv medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Omfanget af de økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet vil afhænge af, hvorledes bemyndigelsesbestemmelsen udmøntes. Nedenstående skøn er derfor behæftet med en betydelig usikkerhed.

Selektiv nedrivning er mere tidskrævende end konventionel nedrivning, fordi byggematerialerne skal nedtages nænsomt og ofte på mere manuel vis. På sigt forventes det, at markedet effektiviserer selektiv nedrivning, så der skal bruges relativt færre arbejdstimer pr. nedrivning. Meromkostningerne fra det højere timeforbrug udlignes til dels af, at kvaliteten og værdien af de nedrevne byggematerialer er højere ved selektiv nedrivning end konventionel nedrivning.

Som beskrevet under pkt. 3.2. vil den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse i første omgang vil blive anvendt til udmøntning af de dele af Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi, der indeholder krav til standardiserede nedrivningsplaner og kompetencekrav til selektiv nedrivning for fuldstændig fjernelse af etageareal af bygninger på 250 m² eller

UDKAST

derover. Ved udmøntning af disse krav estimeres værditilvæksten fra nedrevne materialer (527 mio. kr.) at overstige omkostningerne (446,2 mio. kr.) og give erhvervslivet et potentielt overskud på ca. 80,8 mio. kr. fra 2030, hvor det antages, at markedet har omstillet sig til krav om selektiv nedrivning, når øvrige løbende administrative omkostninger (6,0 mio. kr.) og løbende direkte omkostninger (2,2 mio. kr.) fratrækkes. Markedet skal dog omstille sig, før dette scenarie er realistisk. Frem mod 2030 skønnes erhvervet at have omkostninger forbundet med selektiv nedrivning. Skønnet bygger på antagelser om, at selektiv nedrivning medfører en større mængde af ensartede byggematerialer, at markeds kræfterne vil sikre, at byggematerialer kan afsættes, og at de kan konkurrere med nyproducerede byggevarer. Tallet skal dog tages med forbehold, da det er vurderet ud fra, at erhvervet skaber en værditilvækst, hvilket forudsætter, at markedet kan absorbere de nedrevne byggematerialer. Indtægterne fra nedrevne byggerier er i udgangspunktet højere for fuldstændig fjernelse af etageareal af større end af mindre byggerier, idet der ofte er mere ensartede byggematerialer i høj volumen.

Det bemærkes, at omkostninger og indtægter fra selektiv nedrivning forventes overvæltet på bygherre og herunder også på erhvervet, i et forhold, der svarer til fordelingen af bygningsmassen. Bygningsmassen skønnes med en vis usikkerhed fordelt på erhverv (ca. 39 pct.), borgere (27,7 pct.), almene boligselskaber (13,5 pct.), det offentlige (10,2 pct.) og andre (9,3 pct.).

Bygherre er ansvarlig for at udpege en miljø- og ressourcekoordinator (MRK) samt sikre, at nedrivningsplanen udfyldes og følges for hvert nedrivningsprojekt. MRK's uddannelse skønnes at medføre omstillingsomkostninger på ca. 2,4 mio. kr., og løbende efterlevelsomkostninger på 0,7 mio. kr./året for selve uddannelsen og den arbejdstid, som bruges på uddannelsen ved krav, der vedrører fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger på 250 m² eller derover.

Nedrivningsvirksomheden skal betale for den arbejdstid, der bruges på at etablere et kvalitetsledelsessystem (0,4 mio. kr. i 2024 og 0,1 mio. kr./året derefter) og på den ressourceansvarliges uddannelse (3,3 mio. kr. i omstillingsomkostninger og 1,3 mio. kr./året derefter). Det er estimeret, at ca. 25 virksomheder vil skulle autoriseres i første omgang for at leve op til krav om selektiv nedrivning. Autorisationen vil blive indstillet af uvildige kontrolorganer, som har erfaring fra autorisationer, mod en mindre betaling (0,5 mio. kr. i omstillingsomkostninger og 0,1 mio. kr./året derefter), og vil efterfølgende blive godkendt af Miljøstyrelsen.

UDKAST

Erhvervsstyrelsen har vurderet de administrative konsekvenser for krav ved fuldstændig fjernelse af etageareal på 250 m² eller derover og vurderer, at kravene medfører omstillingsomkostninger på ca. 0,5 mio. kr. og løbende administrative omkostninger for erhvervslivet på ca. 6,0 mio. kr. årligt. Administrative omkostninger ved eventuelt på sigt at indføre krav om selektiv nedrivning ved nedrivning af mindre bygninger og nedrivninger ifm. renoveringer og anlæg estimeres ved udmøntning i bekendtgørelser.

De erhvervsøkonomiske meromkostninger for den enkelte nedrivningsvirksomhed afhænger af de nedrevne materialer, mængder, type af nedrivning, samt i hvilket omfang virksomheden allerede nedriver selektivt i dag. Der vil være nogle virksomheder, som vil have behov for at ændre deres praksis mere end andre. Der forventes endvidere at være varierende muligheder for at genbruge og genanvende de nedtagne byggematerialer samt forskelle i deres afsætningsværdi.

Såfremt det på sigt beslutes, at den øvrige hjemmel skal udmøntes i bekendtgørelse, vil konsekvenserne i den forbindelse blive estimeret.

Ved udmøntning i bekendtgørelser med hjemmel i den foreslåede § 45 c, i miljøbeskyttelsesloven vil principperne for agil erhvervsrettet regulering blive inddraget.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse vil ikke i sig selv medføre administrative konsekvenser for borgerne.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse forventes ved udmøntning i bekendtgørelse at kunne medføre administrative konsekvenser for borgerne i det omfang, de er bygherre (f.eks. ved nedrivning af egen bolig).

Udmøntningen vil i første omgang rette sig mod bygherre ved fuldstændig fjernelse af etageareal på 250 m² eller derover, hvilket kun i meget begrænset omfang forventes at omfatte private boliger. Dog kan private bygninger som f.eks. en lade m.v. på 250 m² eller derover blive omfattet. Lovforslaget giver mulighed for, at der på sigt, hvis regeringen skulle ønske det, kan stilles krav om selektiv nedrivning til bygherre, ved fuldstændig fjernelse af etageareal på 50 m² eller derover, hvilket kan omfatte private boliger

På sigt kan bygherre ved større nedrivninger i forbindelse med renoveringer af bygninger, samt ved nedrivning af hele eller dele af anlæg, desuden omfattes af krav til selektiv nedrivning. Dette forventes dog kun i meget begrænset omfang at berøre muligheden for at private borgere selv kan nedrive i forbindelse med renovering af egen bolig.

8. Klimamæssige konsekvenser

De klimamæssige konsekvenser vil afhænge af, hvorledes bemyndigelsesbestemmelsen i den foreslåede § 45 c, i miljøbeskyttelsesloven udmøntes. De konkrete klimamæssige konsekvenser vil derfor først endeligt kunne vurderes i forbindelse med udmøntningen i bekendtgørelse.

Selektiv nedrivning forventes at reducere CO₂-udledningen, såfremt genbrug og genanvendelse erstatter produktionen af nye byggevarer. Indførelsen af selektiv nedrivning for fuldstændig fjernelse af etageareal estimeres globalt set at medføre en CO₂-besparelse på 55.000 tons om året sammenlignet med konventionel nedrivningspraksis. Der er alene regnet på effekten af øget genbrug og genanvendelse af beton af henholdsvis høj og moderat/lav kvalitet, tegl og ubehandlet træ for fuldstændig fjernelse af etageareal.

9. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

De miljø- og naturmæssige konsekvenser vil afhænge af, hvorledes bemyndigelsesbestemmelsen i den foreslåede § 45 c i miljøbeskyttelsesloven udmøntes. De konkrete miljø- og naturmæssige konsekvenser vil derfor først endeligt kunne vurderes i forbindelse med udmøntningen i bekendtgørelse.

Selektiv nedrivning forventes at føre til øget genbrug og genanvendelse af byggematerialer- og affald, fordi byggematerialerne nedtages nænsomt, og fordi der allerede i planlægningen tages stilling til, hvordan byggematerialerne skal anvendes efter nedrivningen. Det vil give arkitekter og rådgivende ingeniører overblik over, hvilke byggematerialer, de har til rådighed og dermed give dem bedre forudsætninger for at tænke dem ind i designet af nybyggeri, tilbygninger mv. Samtidig forventes selektiv nedrivning at levere en højere volumen af ensartede byggematerialer, der gør materialerne både mere tilgængelige og anvendelige i (ny)byggeri. Det bemærkes, at selektiv nedrivning ikke indebærer krav om, at byggematerialer og -affald skal genbruges eller genanvendes, hvis det kan. Kravene ventes dog at medføre et økonomisk incitament til stadigt mere genbrug og genanvendelse i takt med, at markedet omstiller sig.

Selektiv nedrivning forventes, udover at medføre mere genbrug og genanvendelse, at bidrage til en række miljøeffekter, herunder:

- Reduceret behov for indvinding af råstoffer. Det forventes, at det øgede udbud af ensartede sekundære ressourcer og genbrugte byggevarer i nogen grad vil kunne erstatte indvinding af virgine råstoffer.
- Øge udsortering og korrekt håndtering af byggeaffald, der indeholder problematiske stoffer som f.eks. PFAS, PCB og asbest grundet

øget sporbarhed på bygge- og anlægsaffald. Selektiv nedrivning forventes at styrke efterlevelse af gældende regler om screening og kortlægning af problematiske stoffer, og anmeldelse af bygge- og anlægsaffald over ét ton, da det skal med i nedrivningsplanen.

- Nedsat behov for transport af byggematerialer, som igen vil reducere trængsel på veje, støj- og luftforurening. Det skyldes, at byggematerialerne på grund af selektiv nedrivning i højere grad må forventes at blive brugt lokalt.
- Mindre affald i deponi grundet øget sporbarhed.

10. Forholdet til EU-retten

Den foreslåede § 45 c i miljøbeskyttelsesloven indeholder ikke EU-retlige aspekter i sig selv.

Ved udmøntning af den foreslåede § 45 c, i miljøbeskyttelsesloven i bekendtgørelse vil relevante EU-retlige aspekter blive inddraget.

Det forventes, at der i udmøntningen af bemyndigelsesbestemmelsen om krav til bygherrers udpegning af en miljø- og ressourcekoordinator samt nedrivningsvirksomheders anvendelse af en ressourceansvarlig vil blive stillet krav til de respektives kompetencer eller uddannelse. Ligeledes forventes det, at der i forbindelse med udmøntning vil blive fastsat krav om autorisation af nedrivningsvirksomheder til at udføre selektiv nedrivning.

Disse krav forventes – afhængigt af udmøntningen – at medføre notifikationsforpligtelse i henhold til servicedirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked) og – afhængigt af udmøntningen – tillige notifikationsforpligtelse i henhold til anerkendelsesdirektivet Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2015/1535 af 9. september 2015 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester (Informationsproceduredirektivet) vurderes ikke relevant for lovforslaget, da der heri alene fastsættes bemyndigelsesbestemmelser. Der vil i forbindelse med udarbejdelse af bekendtgørelser blive taget stilling til, hvorvidt bekendtgørelsesudkastene skal notificeres efter reglerne i informationsproceduredirektivet.

11. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den ... til den ... været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

UDKAST

[indsæt eksterne høringsparter...]

12. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, an- før »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, an- før »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	<p>Ved udmøntning i bekendtgørelse skønnes indføring af krav om selektiv nedrivning ved fuldstændig fjernelse af etageareal på 250 m² eller derover at kunne medføre forøgede opgaver for Miljøstyrelsen i form af godkendelse af udstedelse, forlængelse og tilbagekaldelse af autorisationer. Udgifterne for Miljøstyrelsen finansieres inden for eksisterende bevillinger. Desuden skønnes forøgede opgaver for kommunerne til administration og godkendelse af nedrivningsplaner på 4,5 mio. kr. årligt. Kommunernes udgifter kan gebyrfinansieres, hvorfor der ikke vurderes at være kommunale merudgifter.</p> <p>Dertil vil staten, kommuner og regioner have omkostninger og indtægter som bygherre, da det skønnes, at de opgjorte omkostninger og gevinster for erhvervet overvæltes på bygherre.</p>
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	<p>Ved udmøntning i bekendtgørelse skønnes kravene at medføre mindre implementeringsudgifter for Miljøstyrelsen. Der skønnes desuden udgifter for kommunerne på 0,9 mio. kr. Udgifterne for Miljøstyrelsen finansieres inden for eksisterende bevillinger, mens kommunernes udgifter kan gebyrfinansieret.</p>

UDKAST

Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	<p>Udmøntning i bekendtgørelse af krav om selektiv nedrivning ved nedrivninger bygninger på 250 m² eller derover skønnes at medføre en øget indtjening for erhvervet på 82,9 mio. kr. årligt fra 2030, hvor det antages, at markedet har omstillet sig til krav om selektiv nedrivning. Frem mod 2030 skønnes erhvervet at have omkostninger forbundet med selektiv nedrivning.</p> <p>Skønnet er forbundet med en betydelig usikkerhed og afhænger af den konkrete udmøntning.</p>	<p>Udmøntningen af krav om selektiv nedrivning ved nedrivninger bygninger på 250 m² eller derover skønnes at medføre omstillingsomkostninger for uddannelse af MRK og ressourcereansvarlig, hvilket skønnes til 3,3 mio. kr. I tillæg vil erhvervet have omkostninger til kontrolinstansen for behandling af ansøgning om og fornyelse af autorisation på 0,2 mio. kr. i første.</p>
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	<p>Ved udmøntning i bekendtgørelse skønnes krav om selektiv nedrivning ved bygninger over 250 m² at medføre administrative omstillingsomkostninger for erhvervet på 0,5 mio. kr. og løbende administrative omkostninger for erhvervet på ca. 6,0 mio. kr. årligt.</p>
Administrative konsekvenser for borgerne		<p>Ved udmøntning i bekendtgørelse forventes kravene at kunne medføre begrænsede administrative konsekvenser for borgerne i det omfang, der er bygherrer.</p>
Klimamæssige konsekvenser	<p>Ved udmøntning i bekendtgørelse forventes selektiv nedrivning at bidrage til at reducere CO₂-udledningen, såfremt genbrug og genanvendelse fortrænger produktionen af nye byggevarer. Indførelsen af selektiv nedrivning for fuldstændig fjernelse af etageareal estimeres globalt set at medføre en CO₂-besparelse på 55.000 tons om</p>	

UDKAST

	året sammenlignet med konventionel nedrivningspraksis.	
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	<p>Ved udmøntning i bekendtgørelse forventes selektiv nedrivning at føre til øget genbrug af byggematerialer og øget forberedelse med henblik på genbrug og genanvendelse af byggeaffald.</p> <p>Selektiv nedrivning forventes derudover at bidrage til en række miljøeffekter, herunder at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reducere behovet for indvin- ding af råstoffer. - Øge udsortering og korrekt håndtering af byggeaffald, der indeholder problematiske stof- fer. - Mindre affald i deponi grundet øget sporbarhed. 	
Forholdet til EU-retten	Ingen	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/ Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)		Nej

UDKAST

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Overskriften til kapitel 6 foreslås ændret til ”Affald og bygge- og anlægs-materialer” for at afspejle, at den foreslåede § 45 c, stk. 1, også omfatter genbrugsmaterialer, der ikke er blevet til affald. Ændringen har ikke øvrige konsekvenser.

Til nr. 2

Der findes ikke hjemmel i gældende ret, der giver mulighed for, at miljøministeren kan fastsætte regler om selektiv nedrivning.

Det foreslås med lovforslaget, at der indsættes en ny § 45 c i miljøbeskyttelsesloven, som bemyndiger miljøministeren til at fastsætte regler om selektiv nedrivning af visse byggerier.

Det følger af den foreslåede § 45 c, stk. 1, at miljøministeren kan fastsætte regler om selektiv nedrivning af visse byggerier eller dele heraf, herunder bl.a. om:

- 1) Bygherrens forpligtelser.
- 2) Miljø- og ressourcekoordinatorens forpligtelser, dennes uddannelse og regler om egenbetaling for uddannelsen.
- 3) Nedrivningsvirksomhedens forpligtelser og regler om, at nedrivningsvirksomheder skal være autoriserede, herunder at autorisation kan nægtes, tilbagekaldes og bortfalde.
- 4) Den ressourcansvarliges forpligtelser, dennes uddannelse og regler om egenbetaling for uddannelsen.
- 5) Kommunalbestyrelsens behandling og vurdering af nedrivningsplaner.

Ved ”*selektiv nedrivning*” forstås hel eller delvis nedtagning af byggerier eller dele heraf på en måde, hvor byggeriets materialer adskilles og sorteres under nænsom nedtagning, med henblik på at opnå maksimal udnyttelse og recirkulering af materialerne. Samtidig udsorteres de materialer, som indeholder problematiske stoffer.

UDKAST

Bemyndigelsen påtænkes både anvendt til at fastsætte regler om materialer, som er blevet til affald, jf. affaldsdefinitionen i § 2 i bekendtgørelse nr. 2512 af 10. december 2021 om affald, men også til at fastsætte regler om de materialer, der genbruges uden at være blevet til affald. Det skal sikre samme proceskrav for hele nedrivningen og sikre, at der kan stilles krav om screening og kortlægning af problematiske stoffer for materialer, der genbruges, uden at være blevet til affald, så ressourcekortlægningen kan foretages på et mere oplyst grundlag.

Ministerens kan stille krav om, hvilke typer af nedrivninger, der skal være omfattet, og hvilke krav, herunder proceskrav, der stilles i forbindelse med selektiv nedrivning.

Termen *byggerier* i bemyndigelsesbestemmelsen er valgt med henblik på, at bemyndigelsen skal kunne rumme både *bygninger* og *anlæg*.

Såfremt der på sigt skulle være ønske om at fastsætte krav for flere typer af nedrivninger end ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger på 250 m² eller derover, foreslås det, at der med bemyndigelsen efter fornyet politisk stillingtagen kan fastsættes krav til "nedrivning af visse byggerier" ved:

- 1) fuldstændig fjernelse af etageareal på 50 m² eller derover i bygninger, uanset om hele eller dele af bygningen fjernes,
- 2) fjernelse af materialer over en vis mængde målt i vægt i forbindelse med reovering af bygninger, og
- 3) fjernelse af materialer over en vis mængde målt i vægt i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg og ved reovering af anlæg.

Ved fjernelse af materialer i forbindelse med reovering af bygninger eller i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg eller ved reovering af anlæg fastlægges det ved udmøntning i en bekendtgørelse, hvor stor en mængde målt i vægt, der skal fjernes, før reglerne om selektiv nedrivning finder anvendelse. Det påtænkes, at kun større nedrivninger i forbindelse med reovering af bygninger skal omfattes af bemyndigelsen, således at der i videst muligt omfang ikke vil blive stillet krav om selektiv nedrivning i forbindelse med reovering af private boliger. Det påtænkes derudover, at den mængde målt i vægt, der skal fjernes, før reglerne om selektiv nedrivning finder anvendelse, varierer alt efter hvilken type af materiale, der fjernes.

UDKAST

Afgrænsningen af udtrykket ”nedrivning af visse byggerier” er foretaget på baggrund af en række miljøprojekter om vurdering af miljøeffekter og samfundsøkonomiske konsekvenser og med afsæt i en efterfølgende branchedi-alog. Der henvises til pkt. 2 om lovforslagets baggrund for en nærmere om-tale heraf.

Ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger er det nedrivningens samlede kvadratmeterantal (m²) og ved fjernelse af materialer i forbindelse med renovering af bygninger eller anlæg eller i forbindelse med fjernelse af hele eller dele af anlæg, er det den fjernede mængde målt i vægt, der skal ses på, når det skal vurderes, om nedrivning af et byggeri er omfattet af lov-forslaget.

Etageareal skal for bygninger forstås i overensstemmelse med afgrænsnin-gen i § 455 i bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygnings-reglement 2018 (BR18) og beregnes som summen af bruttoarealerne, der nedrives for hver etage, inkl. evt. kælder- og udnyttelig tagetage, udestuer og lignende. Dog skal etageareal for kældre medregnes, uanset højde, hvil-ket afviger fra BR18 § 455, stk. 3.

Afgørende ved nedrivninger af byggerier i forbindelse med renoveringer er ikke byggeriets størrelse, men den samlede materialevægt, der nedrives.

Nedrivninger under samme nedrivningsprojekt, der vedrører flere bygnin-ger eller anlæg, skal vurderes under ét. Et nedrivningsprojekt skal betragtes som en enhed, selv om det baserer sig på flere kontrakter, under forudsæt-ning af, at det kommercielt og geografisk udgør et sammenhængende hele.

Ved fuldstændig fjernelse af etageareal i bygninger, uanset om hele eller dele af bygningerne fjernes, forstås både en fuldstændig fjernelse af en byg-ning eller anlæg, inklusive fundament, men termen rummer også en nedriv-ning, hvor fundament eller kælder ikke nedrives, herunder såkaldte nedre-noveringer. Hvis der kræves nedrivningstilladelse til nedrivning af en byg-ning, vil der i udgangspunktet være tale om fuldstændig fjernelse af etage-areal.

Eksempler på nedrivninger i forbindelse med renovering af bygninger, om-fattet af lovforslaget, er tagrenoveringer med fjernelse af eksisterende tag-dækning, hultagninger i eksisterende vægge til døre og vinduer, udskiftning af gulve, nedrivning af indendørs vægge, udtagning af vinduer og døre og facaderenoveringer med fjernelse af ydervægge eller yderbeklædninger.

UDKAST

Termen *byggerier* i bemyndigelsesbestemmelsen er valgt med henblik på, at bemyndigelsen skal kunne rumme både *bygninger* og *anlæg*.

Ved *bygning* forstås, i overensstemmelse med § 7, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1010 af 24. oktober 2012 om ajourføring af Bygnings- og Boligregistret en eller flere konstruktioner, der udgør en rumlig helhed, og som skærmer mod vejrliget. En bygning består som minimum af en overdækning (et tag). Eksempler på bygninger kan være en- eller flerfamiliehuse, fritidshuse, etageejendomme, skoler, centre, lader m.v., uanset om de anvendes til beboelse, erhverv, af det offentlige eller finder anden anvendelse.

Ved *anlæg* forstås en større stedfast konstruktion eller teknisk system, der udgør en helhed, og som har en bestemt funktion, eller et bestemt formål. F.eks. betragtes broer, sportsanlæg, lufthavne, havne, diger, gylletanke, gasledninger, vandforsynings- og kloaknet samt industrianlæg såsom elværker, vindmøller og raffinaderier som anlæg. Definitionen omfatter ikke bygninger. Forud for udmøntning af reglerne på bekendtgørelsesniveau, forventes afgrænsningen for anlæg at blive drøftet med branchen, således at opgørelsesmetoden bliver praktisk anvendelig.

Med *bygherre* forstås i overensstemmelse med § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 117 af 5. februar 2013 om bygherrens pligter den fysiske eller juridiske person for hvis regning, der udføres et bygge- og anlægsarbejde.

Der vil i første omgang alene blive stillet krav om selektiv nedrivning af bygninger for fuldstændig fjernelse af etageareal på 250 m² og derover.

Lovforslaget giver mulighed for, at der, hvis regeringen på sigt skulle ønske det, kan stilles samme krav ved fuldstændig fjernelse af etageareal i *bygninger* på 50 m² eller derover. Afgrænsningen er foretaget med henblik på at undgå, at carporte, garager og andre mindre byggerier omfattes. Det skønnes, at få borgere i dag selv fjerner etageareal fuldstændigt i bygninger over 50 m².

Desuden muliggør lovforslaget, at der på sigt kan stilles krav om selektiv nedrivning af *bygninger* ved nedrivninger i forbindelse med reoveringer. Mængdegrænsen i vægt for nedrivninger, omfattet af lovforslaget i forbindelse med reoveringer, fastsættes ved udmøntning i bekendtgørelse.

For *anlæg* giver lovforslaget mulighed for, at der på sigt kan fastsættes regler om selektiv nedrivning, hvis der nedrives materialer over en vis mængde målt i vægt, der fastsættes ved udmøntning i bekendtgørelse. Dette gælder

UDKAST

både ved fuldstændig fjernelse af hele eller dele af anlægget samt ved nedrivninger i forbindelse med renovering.

Det følger af den foreslåede § 45 c, stk. 1, nr. 1, at miljøministeren kan fastsætte regler om bygherrens forpligtelser.

Med *bygherre* forstås i overensstemmelse med § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 117 af 5. februar 2013 om bygherrens pligter den fysiske eller juridiske person for hvis regning, der udføres et bygge- og anlægsarbejde.

Med den foreslåede bestemmelse kan miljøministeren stille krav om, at bygherre skal sørge for, at der udarbejdes en standardiseret nedrivningsplan forud for påbegyndt nedrivning af et byggeri. Den standardiserede nedrivningsplan skal bl.a. skitsere, hvilke materialer byggeriet indeholder, hvordan materialerne forventes håndteret, samt en kortlægning af problematiske stoffer. Bygherre vil være ansvarlig for løbende ajourføring af planen og til en vis grad for, at den følges.

Der kan endvidere stilles krav om, at bygherre skal udpege en såkaldt miljø- og ressourcekoordinator (MRK). Bygherre skal udpege en MRK til at udarbejde nedrivningsplanen og til at koordinere efterlevelse af nedrivningsplanen. Det kan i praksis enten være forskellige MRK'er men kan også være samme person. MRK'en kan f.eks. være ansat i nedrivningsvirksomheden eller ansat af bygherren, men kan også være en ekstern rådgiver.

I øvrigt kan der fastsættes krav om, at bygherre skal sørge for screening og kortlægning af problematiske stoffer i de materialer, der genbruges, hvis der frembringes mere end 1 ton materialer (i alt inkl. affald).

Derudover kan der fastsættes regler om at bygherre skal anvende en autoriseret nedrivningsvirksomhed og herved sikre, at nedrivning af et byggeri sker i overensstemmelse med principperne for selektiv nedrivning, dvs. så byggeriets materialer adskilles og sorteres under nænsom nedtagning, med henblik på at opnå maksimal udnyttelse og recirkulering af materialerne. Samtidig udsorteres de materialer, som indeholder problematiske stoffer.

Bygherre er påtænkt at bære et strafferetligt ansvar. Det påtænkes på den baggrund, at det i de kommende administrative regler (bekendtgørelser) skal gøres strafbart, hvis bygherre ved selektiv nedrivning undlader at sikre, at der udpeges en uddannet miljø- og ressourcekoordinator eller undlader at benytte en autoriseret nedrivningsvirksomhed.

Der vil blive fastsat nærmere regler herom på bekendtgørelsesniveau.

UDKAST

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det følger af den foreslåede § 45 c, stk. 1, nr. 2, at miljøministeren kan fastsætte regler om miljø- og ressourcekoordinatorens (MRK's) forpligtelser, dennes uddannelse samt om egenbetaling for uddannelsen.

MRK'en har en koordinatorfunktion og skal have indsigt i alle elementer i en nedrivningsproces. MRK'en påtænkes at skulle sikre, at bygherrens forpligtelser varetages forsvarligt i både planlægnings- og udførelsesfasen, herunder at de enkelte elementer i nedrivningsplanen bliver efterlevet. MRK'en forventes f.eks. at skulle sikre, at affaldet bliver anmeldt, løbende at koordinere med både arbejdsmiljøkoordinator samt udførende entreprenører for at fremme selektiv nedrivning og for at sikre korrekt sortering af ressourcer og affald. Det er hensigten, at vedkommende skal have taget en kort MRK-uddannelse eller besidde krævede kompetencer. MRK'en er ikke påtænkt at bære et strafferetligt ansvar.

Med den foreslåede ordning etableres hjemmel til at fastlægge krav til MRK'ens uddannelse eller kompetencer samt til at lave bekendtgørelsesregler om selve uddannelserne. Det påtænkes, at der i forbindelse med udmøntningen etableres en overgangsperiode, der sikrer, at et tilstrækkeligt antal personer har mulighed for at blive uddannet, og et tilstrækkeligt antal nedrivningsvirksomheder har mulighed for at blive autoriseret, inden kravene indføres, således at flaskehalse kan undgås.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det følger af den foreslåede § 45 c, stk. 1, nr. 3, at miljøministeren kan fastsætte regler om nedrivningsvirksomhedens forpligtelser samt regler om, at nedrivningsvirksomheder skal være autoriserede, herunder at autorisation kan nægtes, tilbagekaldes og bortfalde.

Den foreslåede bestemmelse vil indebære, at miljøministeren kan fastsætte krav om, at nedrivningsvirksomheder skal være autoriseret for egen regning til at udføre selektiv nedrivning. Det er bygherrens ansvar at sikre, at selektiv nedrivning udføres af en autoriseret nedrivningsvirksomhed. Formålet er at sikre, at krav om selektiv nedrivning overholdes. For at blive autoriseret og opretholde autorisationen skal nedrivningsvirksomheden for egen regning have implementeret et kvalitetsledelsessystem med egenkontrol, som dækker nedrivningens aspekter, for egen regning have tilknyttet et kontrolorgan og for egen regning anvende mindst én ressourceansvarlig.

UDKAST

Kvalitetsledelsessystemet skal bidrage til, at affaldet håndteres korrekt og så langt oppe i affaldshierarkiet som muligt, og skal godkendes og løbende efterprøves af et af Miljøstyrelsen godkendt kontrolorgan. Nedrivningsvirksomheden afholder omkostningerne i forbindelse med godkendelse og efterprøvning af virksomhedens kvalitetsledelsessystem. Det overordnede mål med tredjepartskontrollen af kvalitetsledelsessystemet via kontrolorganet er at give alle parter tillid til, at kvalitetsledelsessystemet opfylder specificerede krav.

Kontrolorganet påtænkes at være en selvstændig juridisk enhed med eget CVR-nummer og at skulle efterleve den internationale standard ”DS/EN ISO/IEC 17021:2015 Overensstemmelsesvurdering - Krav til organer, der foretager audit og certificering af ledelsessystemer” - eller tilsvarende anerkendt standard. Kontrolorganets auditorer skal have de nødvendige kompetencer til at kunne varetage opgaven som kontrolorgan inden for kontrolorganets godkendelse. Auditorer påtænkes således at have bestået en prøve som auditor, for eksempel ”IRCA External QMS Auditor for ISO 9000:2015 Series Auditor / Lead Auditor Training Course” eller tilsvarende.

Kontrolorganet påtænkes at skulle have en leder, som er ansvarlig for beslutninger om godkendelse af kvalitetsledelsessystemer og beslutninger om tilbagekaldelse af godkendelser af kvalitetsledelsessystemer.

Det påtænkes, at kvalitetsledelsessystemet i faste intervaller skal gennemgås i en egenkontrol. Kvalitetsledelsessystemet forventes at være tilgængeligt for Miljøstyrelsen og kontrolorganerne. Desuden skal dokumentation for udført arbejde være tilgængelig for kommunalbestyrelser og andre relevante interessenter.

Det er forventningen, at Miljøstyrelsen skal godkende ansøgninger om autorisation, og at behandlingen af autorisationer og øvrig administration, direkte forbundet med autorisationsordningen, skal finansieres inden for eksisterende bevillinger. Der vil blive fastsat nærmere regler om autorisationsordningen, herunder om mulighed for dispensation fra elementer i autorisationsordningen, på bekendtgørelsesniveau. Det påtænkes, at Miljøstyrelsen skal have mulighed for at nægte autorisation og under visse forudsætninger, der fastsættes ud fra en proportionalitetsbetragtning, skal kunne tilbagekalde en autorisation. Tilbagekaldelse af autorisation forudsætter, at tilbagekaldelsen ikke er uforholdsmæssig i forhold til den forseelse mv., som den pågældende har begået. Det påtænkes, at autorisationen f.eks. kan tilbagekaldes, hvis virksomheden gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømme-

UDKAST

lighed, kontrolorganet ikke kan godkende kvalitetsledelsessystemet endeligt, eller den løbende efterprøvning af kvalitetsledelsessystemet viser grove mangler i egenkontrollen, eller betingelserne for autorisationen i øvrigt ikke længere er opfyldt.

Afgørelse om tilbagekaldelse skal indeholde oplysning om adgangen til at begære en tilbagekaldelse indbragt for domstolene og om fristen herfor. Desuden påtænkes autorisationen at kunne bortfalde, hvis virksomheden kommer under konkursbehandling, træder i likvidation eller ophører.

Miljøbeskyttelseslovens § 7 a, stk. 1, vil blive anvendt til at fastsætte regler om nedrivningsvirksomheders egenkontrol, som skal dække aspekter, for egen regning.

Nedrivningsvirksomheden er påtænkt at bære et strafferetligt ansvar. For nedrivningsvirksomheder vil det eksempelvis ved udmøntning i bekendtgørelse blive gjort strafbart, hvis en virksomhed påbegynder en nedrivning uden at være autoriseret.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det følger af den foreslåede § 45 c, stk. 1, nr. 4, at miljøministeren kan fastsætte regler om den ressourceansvarliges forpligtelser, dennes uddannelse samt om egenbetaling for uddannelsen.

Den ressourceansvarlige skal bistå nedrivningsvirksomheden med at sikre, at der nedrives selektivt, og at nedrivningsplanen efterleves. Vedkommende skal som udgangspunkt have taget en kort ressourceansvarlig-uddannelse eller alternativt besidde krævede kompetencer.

Den ressourceansvarlige er ikke påtænkt at bære et strafferetligt ansvar.

Med den foreslåede ordning etableres hjemmel til at fastlægge krav til den ressourceansvarliges uddannelse eller kompetencer samt til at lave bekendtgørelsesregler om selve uddannelsen. Det påtænkes, at der i forbindelse med udmøntningen etableres en overgangsperiode, der sikrer, at et tilstrækkeligt antal personer har mulighed for at blive uddannet, og et tilstrækkeligt antal nedrivningsvirksomheder har mulighed for at blive autoriseret, inden kravene indføres, således at flaskehalse kan undgås.

Det følger af den foreslåede § 45 c, stk. 1, nr. 5, at miljøministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens behandling og vurdering af standardiserede nedrivningsplaner.

UDKAST

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at miljøministeren bemyndiges til at fastsætte regler om kommunalbestyrelsens behandling og vurdering af nedrivningsplaner. Det er tanken, at kommunerne kan sagsbehandle og godkende den standardiserede nedrivningsplan i forbindelse med, at de behandler ansøgning om og giver nedrivningstilladelse. Kommunerne forventes desuden at skulle vejlede borgere og virksomheder i reglerne om selektiv nedrivning samt have tilsynsforpligtelsen med, at de udmøntede bekendtgørelseskrav overholdes. Kommunerne vil med selektiv nedrivning få bedre forudsætninger for at føre tilsyn med efterlevelse af affaldsreglerne, idet de kan sammenligne de forventede affaldsmængder i nedrivningsplanen med de faktisk anmeldte affaldsmængder. Kommunernes administration og godkendelse kan gebyrfinansieres. Miljøbeskyttelseslovens § 88, stk. 1, vil blive anvendt til at fastsætte regler om kommunernes gebyrer. Der vil blive taget nærmere stilling til indholdet af og proces for godkendelse af nedrivningsplanen ved udmøntning i bekendtgørelse.

Det følger af den foreslåede § 45 c, stk. 2, at en afgørelse om tilbagekaldelse efter regler udstedt i medfør af stk. 1, nr. 3, af den nedrivningsvirksomhed, som er afgørelsens adressat, kan forlanges indbragt for domstolene. Anmodning om indbringelse for domstolene skal fremsættes senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende virksomhed.

Ifølge den foreslåede § 45 c, stk. 3, har anmodning om sagsanlæg vedrørende tilbagekaldelse efter regler udstedt i medfør af stk. 1, nr. 3, opsættende virkning. Retten kan dog ved kendelse bestemme, at den pågældende virksomhed under sagens behandling ikke må udøve virksomhed som autoriseret nedrivningsvirksomhed.

Til nr. 3-5

Der etableres i lovens § 79 b, stk. 1, hjemmel til at fastsætte regler om anvendelse af digital kommunikation ved registrering, ansøgning, afgørelser, klage, indberetning til og kommunikation med myndigheder, der reguleres af regler udstedt i medfør af § 45 c.

Til nr. 6

Der tilføjes en henvisning til § 45 c, i § 110, stk. 3, 1. pkt., så der i regler fastsat i medfør af § 45 c, kan fastsættes straf for overtrædelse af regler.

UDKAST

Det foreslås, at miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3, ændres, således at der ved manglende overholdelse af regler, fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse, etableres mulighed for at fastsætte straf.

Det påtænkes på den baggrund, at det i de kommende administrative regler (bekendtgørelser) skal gøres strafbart, hvis bygherre ved selektiv nedrivning undlader at sikre, at der udpeges en uddannet miljø- og ressourcekoordinator eller undlader at benytte en autoriseret nedrivningsvirksomhed. For nedrivningsvirksomheder vil det eksempelvis blive gjort strafbart, hvis en virksomhed påbegynder en nedrivning uden at være autoriseret.

Udgangspunktet er, jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3, bødestraf, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning. Straffen kan dog stige til fængsel i indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er voldt skade på miljøet eller fremkaldt fare derfor, eller opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser. Derudover kan der pålægges juridiske personer strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Til § 2

Det foreslås, at loven skal træde i kraft den 1. juli 2024.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	<p style="text-align: center;">§ 1</p> <p>I lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbe- kendtgørelse nr. 5 af 3. januar 2023, som ændret ved [§ x i] lov nr. ... af ..., foretages følgende ændringer:</p>
<p style="text-align: center;">Kapitel 6</p> <p style="text-align: center;"><i>Affald</i></p>	<p>1. Overskriften til kapitel 6 affattes således: » Kapitel 6</p> <p><i>Affald og bygge- og anlægsmateri- aler</i>«.</p>
<p>§ 45 c. (ophævet)</p>	<p>2. Efter § 45 b, indsættes:</p> <p>§ 45 c. Miljøministeren kan fast- sætte regler om selektiv nedrivning af visse byggerier eller dele heraf, herunder bl.a. om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Bygherrens forpligtelser. 2) Miljø- og ressourcekoordinato- rens forpligtelser, dennes uddan- nelse og regler om egenbetaling for uddannelsen. 3) Nedrivningsvirksomhedens forpligtelser og regler om, at ned- rivningsvirksomheder skal være autoriserede, herunder at autorisa- tion kan nægtes, tilbagekaldes og bortfalde. 4) Den ressourceansvarliges for- pligtelser, dennes uddannelse og

	<p>regler om egenbetaling for uddannelsen.</p> <p>5) Kommunalbestyrelsens behandling og vurdering af nedrivningsplaner.</p> <p><i>Stk. 2.</i> En afgørelse om tilbagekaldelse efter regler udstedt i medfør af stk. 1, nr. 3, kan af den nedrivningsvirksomhed, som er afgørelsens adressat, forlanges indbragt for domstolene. Anmodning om indbringelse for domstolene skal fremsættes senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende virksomhed.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Anmodning om sagsanlæg vedrørende tilbagekaldelse efter regler udstedt i medfør af stk. 1, nr. 3, har opsættende virkning. Retten kan dog ved kendelse bestemme, at den pågældende virksomhed under sagens behandling ikke må udøve virksomhed som autoriseret nedrivningsvirksomhed.</p>
<p>§ 79 b. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at der skal ske anvendelse af digital kommunikation, herunder bestemte it-systemer, særlige digitale formater, digital signatur el.lign., ved</p> <p>1) anmeldelse og ansøgning i henhold til regler udstedt i medfør af § 7,</p> <p>2) ansøgning om tilladelse efter § 19,</p> <p>3) ansøgning om tilladelse efter § 28,</p> <p>4) ansøgning om godkendelse efter § 33 og fremsendelse af oplysninger til brug for revurdering af godkendelse, jf. §§ 41 a og 41 b,</p>	<p>3. I § 79 b, stk. 1, indsættes efter nr. 10 som nyt nummer:</p> <p>»11) registrering, ansøgning, afgørelser m.v. i henhold til regler udstedt i medfør af § 45 c«.</p> <p>Nr. 11-17 bliver herefter nr. 12-18.</p>

5) afgørelser truffet i medfør af § 19 og kapitel 4, 5, 9 og 9 a samt regler udstedt i medfør heraf og i medfør af § 7, 6) ansøgning og afgørelse om dispensation efter § 15 c, stk. 1, og ved registrering af undtagelser efter regler udstedt i medfør af § 15 c, stk. 3, 7) indsendelse af dokumentation for overholdelse af kravene om registrering i § 15 b, stk. 1, nr. 4, stk. 2, nr. 5, og stk. 3, nr. 3, 8) sager omfattet af § 110 c, stk. 1, og § 110 d, stk. 1, 9) ansøgning og afgørelse om autorisation og om tilbagekaldelse af en sådan autorisation i henhold til regler udstedt i medfør af § 17, stk. 3, 10) ansøgning og afgørelse om godkendelse som indsamlingsvirksomhed og om tilbagekaldelse af sådan godkendelse i henhold til regler udstedt i medfør af § 44, stk. 4, nr. 1, og stk. 5, 11) indberetning m.v. til myndigheder i medfør af § 19, kapitel 4, 5, 6, 9 og 9 a og § 79 d samt regler udstedt i medfør heraf og afgørelser truffet i medfør af disse regler samt regler udstedt i medfør af §§ 7 og 7 a og § 17, stk. 3, 12) tilmelding og indberetning til Affaldsregistret i henhold til regler udstedt i medfør af § 45 d, stk. 2, 13) sagkyndiges indberetning i henhold til regler udstedt i medfør af § 7 a til myndigheder og til private organisationer, som udøver	

UDKAST

<p>nærmere fastlagte beføjelser i henhold til regler udstedt i medfør af § 7 a, stk. 4,</p> <p>14) tilsynsmyndigheders udøvelse af tilsynsvirksomhed, herunder resultater af tilsynsmyndigheders udøvelse af tilsynsvirksomhed,</p> <p>15) kommunalbestyrelsens indsendelse af indberetning om deres kortlægnings- og tilsynsvirksomhed i henhold til regler udstedt i medfør af § 73, stk. 3, herunder om resultaterne af målinger og undersøgelser,</p> <p>16) klage over afgørelser som nævnt i nr. 5 og</p> <p>17) kommunikation med myndigheder i forbindelse med de forhold, som er nævnt i nr. 1-16.</p> <p><i>Stk. 2-5. ---</i></p>	
	<p>4. I § 79 b, stk. 1, nr. 16, der bliver nr. 17, ændres »nr. 5« til: »nr. 6 og 11«.</p>
	<p>5. I § 79 b, stk. 1, nr. 17, der bliver nr. 18, ændres »nr. 1-16« til: »nr. 1-17«.</p>
<p>§ 110.---</p> <p><i>Stk. 2.---</i></p> <p><i>Stk. 3.</i> I regler og forskrifter, der udstedes i medfør af §§ 7-10, §§ 12-16, § 17, stk. 3, § 18, § 19, stk. 5, § 19 a, § 27, stk. 3, § 31, stk. 3, § 32 a, stk. 2 og 3, § 35, § 35 a, § 35 b, § 35 c, § 37 b, stk. 2, § 39, stk. 4, § 39 b, stk. 2, § 39 c, § 44, § 45, stk. 2, 4, 5 og 7, § 45 b, § 45 d, § 46 a, stk.</p>	<p>6. I § 110, stk. 3, 1. pkt., indsættes efter »§ 45 b«: »§ 45 c«.</p>

UDKAST

2, § 46 b, § 47, stk. 2, § 48, § 50 a, stk. 3, § 50 c, § 50 d, § 51, § 51 b, § 53, § 53 c, stk. 3, § 55 c, stk. 2, § 56, stk. 3, § 72 a, stk. 3, § 79 d, § 79 e, § 89, stk. 2, og § 89 a, kan der fastsættes straf af bøde. Det kan endvidere fastsættes, at straffen kan stige til fængsel i indtil 2 år under tilsvarende omstændigheder som anført i stk. 2.

Stk. 4-12. ---